

VERVALSING VAN EEN LEENHOF: EEN LEEN VAN GERARD VAN VOORN, 1317-1636

door
J.C. Kort

*Eerder gepubliceerd in 'Ons Voorgeslacht', jrg. 39 (1984), een uitgave van de
Zuidhollandse Vereniging voor Genealogie*

Inleiding

In 1317 werd Herbaren Florekensz. beleend met het gerecht van Gelkenesse en half Nieuwpoort. Leenheer was Gerard van Voorn Stevensz., wiens hof onbekend is. Misschien is het de hofstede Voorn in de Meern. Een en ander blijkt uit een vidimus, dat Otto, heer van Arkel, er samen met twee leenakten van Arkel in 1367 van gaf.¹ Waarschijnlijk waren de leenheerlijke rechten van Gerard van Voorn toen al aan de heer van Arkel gekomen al is er geen akte om dat te bevestigen. Bij gelegenheid van een proces, tegen het einde van de vijftiende eeuw gevoerd door Haze van Heemstede, vrouwe van Liesveld, tegen deken en kapittel van Oudmunster voor de Grote Raad te Mechelen,² ging men ertoe over de rol van Gerard van Voorn uit te wissen. Daartoe werd het leen ingevoegd bij twee akten van Arkel en tevens werd de helft van de wateren van de Lek, strekkend van Nieuwpoort tot Oud Ammers, waar het laagste veer ligt, ingeschoven. Voorts werd het gerecht als 'hoog en laag' aangeduid, wat overigens pas in 1457 gebeurde. Toevallig was het water van de Lek juist het onderwerp van geschil met Oudmunster. Voorts was in het begin van de vijftiende eeuw in de volledige afschriften van de Arkelse akten³ van dit alles geen sprake, zodat de onregelmatigheden nogal in het oog lopen. Dat ook de datum van de tweede akte tijdens het proces verkeerd werd overgenomen, verwondert daarom niet meer. Eigenaardig is echter, dat de Hollandse registermeester Bruning van Boshuizen zich door dit plompe maakwerk bij de neus liet nemen. Op een bij de Arkelse akten ingeschoven blad⁴ nam hij de gegevens van de hem voorgelegde akten over en gaf de vervalsingen zo een schijn van legitimiteit. Natuurlijk had hij beter moeten uitkijken maar wellicht lagen zijn beslommeringen elders en hij was al een oud man. Hoe dit zij, de latere onderzoekers, die de grafelijke registers raadpleegden of slechts Goussets index daarop,⁵ lieten zich al evenzeer misleiden. De opzet van partijen in de vijftiende eeuw had zo zelfs een wetenschappelijk staartje!

Noten:

1. LRK 62 fol. 24v-25.
2. J.C. Andries, *Inventaris en beschrijving van de processtukken (dossiers) behorende tot de beroepen uit Holland*, Amsterdam 1964, 1, nr. 9; ook: R.A. Utrecht, kapittel Oudmunster, nr. 1598, waar 1318 veranderd is in 1316.
3. LRK 62 fol. 159r-v.
4. LRK 62 fol. 159v blad.
5. A. Telting, *Oude rechten van Nieuwpoort*, in: VMOVR., IV, p. 18 noot 2; H. Toll, *De heeren van het Gooi en Langerak tot het jaar 1375*, in: VMOVR., V, p.164; P.G.F. Vermast, *De Heeren van Goye*, in: 'De Nederlandsche Leeuw', jrg. 67, 1950, kolom 173; J.W. Groesbeek, *Van Liesveld*, in: 'De Nederlandsche Leeuw', jrg. 69, 1952, kolom 277-278.

GELKENES EN NIEUWPOORT

1. Het gerecht van Gelkenesse en half Nieuwpoort, (1457: waarvan heer Rutger van Boetselaar en zijn vrouw de andere helft behoort), (1457: in hoog en laag) met veerschepen en toebehoren.

22-4-1317: Herbaren Florekensz. bij overdracht door Herbaren van den Berge, beleend door Gerard van Voorn Stevensz., LRK 62 fol. 25.

12-2-1421: Heer Gerard van Heemskerk zoals de akte van 22-4-1317, LRK 62 fol. 24v-25.

25-2-1432: Hendrik van Liesveld bij dode van heer Gerard van Heemskerk en Liesveld, zijn vader, LRK 62 fol. 156.

22-3-1439: Hendrik van Liesveld, LRK 114 fol. 101.

17-3-1457: Jan, heer van Sars, bij dode van Hendrik van Liesveld, zijn oom, LRK 116 c. Zd.-Holland fol. 56v.

12-5-1473: Gerard van Harchies, ridder, nadat de leenheer aankwam van Jan van Sars, heer van Liesveld, zijn vader, met lijftocht van Haze van Heemstede, diens weduwe, LRK 118 c. Kenn. fol. 8v-9v.

21-9-1499: Roeland le Fèvre, raad, bij overdracht door Adriaan Willemsz. voor Johanna van Sars, gehuwd met Gerard van Harchies, ridder, LRK 122 c. Zd.-Holland fol. 16-17v en fol. 6v-8.

14-7-1500: Willem van Tuil bij dode van Johanna van Sars, zijn nicht, gehuwd met Gerard van Harchies, heer van Bellengies, ridder, waarna overdracht aan heer Filips van der Spangen voor Gillis van de Lek, diens vrouw, zijn nicht, bevestigd door Gijsbert van Tuil, zijn vader, LRK 122 c. Zd.-Holland fol. 18v-19.

11-6-1502: Lijftocht van Hadewig van Heemstede, gehuwd met Roeland le Fèvre, heer van Liesveld en Teemseke, raad en hofmeester, LRK 122 c. Nd.-Holland fol. 37v.

8-2-1518: Jan van Heemstede bij dode van Roeland le Fèvre, heer van Teemseke en Liesveld, ridder, zijn vader, LRK 124 c. Zd.-Holland fol. 1v-2.

16-10-1522: Andries van Bronkhorst, heer van Schoot, baljuw van Voorne, voor Roeland van Heemstede, zijn neef, bij dode van Jan, diens vader, LRK 124 c. Kenn. fol. 12v-13.

26-2-1535: Roeland van Heemstede, heer van Ottoland, voor François van Heemstede, ridder, zijn broer, bij overdracht door Roeland van Heemstede, heer van Liesveld, diens neef, voor een deel van 44.000 pond, LRK 125 c. Zd.-Holland fol. 45-48.

5-4-1541: Karel van Bernemicourt, raad en hofmeester van de regentes, ridder, voor Florence van Heemstede, zijn vrouw, bij dode van François. haar broer, LRK 126 c. Zd.-Holland fol. 32v-33v.

10-4-1555: Robert van Bernemicourt, baron van Liesveld, heer van Thieuloye, bij overdracht door Joost Robert voor Florence van Heemstede, zijn vrouw, LRK 128 c. Arkel fol. 12v-13v.

1-7-1559: Arnout Cobel, rentmeester, voor Anna Schats, weduwe, voor Florence van Bernemicourt, haar dochter, bij dode van Robert, haar vader, LRK 129 c. Arkel fol. 5-6.

17-6-1564: Erich, hertog van Brunswijk en Lüneburg, neef van de leenheer, bij overdracht door Johan Vlaming voor François van Bernemicourt, heer van Thieuloye, Frenin enz., proost van de graaf van Henegouwen in Valenciennes, natuurlijke zoon van Jasper Schats, heer van Wesemale, Grobbendonk, Heist, tresorier-generaal, voor Florence van Bernemicourt en Anna Schats, haar moeder, LRK 130 c. Zd.-Holland fol. 20v-26.

29-6-1576: Mr. Gerard Sas, rentmeester van het land van Woerden, voor Willem en Katharina, natuurlijke kinderen van hertog Erich van Brunswijk en Lüneburg, neef van de leenheer, bij overdracht door hun vader met lijftocht van Katharina van Weldamme op f 1000,-, LRK 132 c. Zd.-Holland fol. 22-31.

5-12-1609: Heer Filips Ernst, graaf van Hohenlohe, heer van Langenberg, bij dode van Filips, graaf van Hohenlohe, zijn oom, LRK 196 fol. 120.

15-7-1633: Reiner Casembrood, commies van de financiën van de Verenigde Nederlanden, voor Hendrik, graaf van Nassau, Katzenelnbogen enz., stadhouder en kapitein-generaal van Friesland,

Groningen, de Ommelanden en Drente, bij dode van Ernst Casimir, graaf van Nassau, diens vader, die meende, dat tot Liesveld behoorde, na verzuim, LRK 146 c. Zd.-Holland fol. 28-30v.
5-12-1636: Reiner Casembrood, commies, voor Willem Frederik, graaf van Nassau, Katzenelnbogen enz., bij overdracht door Hendrik, diens broer, na kaveling, LRK 147 c. Zd.-Holland fol. 27v-30v.